

การจัดการสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคม ของจังหวัดปัตตานี*

A WELFARE PROVISION OF COMMUNITY FINANCIAL INSTITUTION TO ENCHANCE FINANCIAL PROTECTION SOCIETY OF PATTANI PROVINCE

วิฑูร สิมะประเสริฐ, ไพรัตน์ ฉิมหาด, พระครูนิติธรรมบัณฑิต (สุริยา คงคาไหว), พระครูวุฒิสากรรณม (สาคร นุ่นกลับ),
พระสมุห์ธรรมาภรณ์ ทิพย์วงษ์*

Vitoon Simaprasert, Pairat Chimhad, Phrakru Nitithambundhit (Suriya Kongkawai), Phrakru Wuttisakorntham (Sakorn Nunklab),
Phrasamu Thanapat Tipwong*

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,
Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanapat5919@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์การจัดการสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคม 2) เพื่อพัฒนาการจัดการสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี และ 3) เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคม เป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน เช่น การศึกษา สุขภาพ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผ่านทรัพยากร วัฒนธรรม การสนับสนุนภายนอก เน้นความเท่าเทียม ยุติธรรม และการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน 2) การพัฒนาการจัดการสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ได้แก่ การสนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรม การเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินด้วยการออมและการปล่อยสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ รวมถึงการพัฒนาทักษะอาชีพ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างโปร่งใส ช่วยสร้างความไว้วางใจและเพิ่มศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชน และ 3) การสร้างเครือข่ายการจัดการสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี เป็นกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิก การดำเนินกิจกรรมที่มีเป้าหมายร่วมกัน เช่น การจัดอบรม การสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ความสำเร็จของเครือข่ายในการบริหารจัดการ

ที่ดี การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพของสมาชิก เพื่อแก้ไขปัญหาและขยายความร่วมมือในระยะยาว

คำสำคัญ: สวัสดิการ, สถาบันการเงินชุมชน, ความคุ้มครองทางสังคม

Abstract

This research aims to 1) Analyze the provision of welfare by community financial institutions in enhancing social protection. 2) Develop the welfare system of community financial institutions to strengthen social protection in Pattani province. and 3) Establish networks for the welfare provision of community financial institutions to enhance social protection in Pattani province. This study adopts a qualitative research approach, involving document analysis and in-depth interviews with 26 key informants selected through purposive sampling. The research instrument used was a structured interview, and the collected data were analyzed using descriptive content analysis. The findings revealed that 1) The welfare arrangements of community financial institutions in enhancing social protection addressed basic needs such as education, health, and economic security by utilizing local resources, cultural elements, and external support, emphasizing equality, fairness, and sustainable self-reliance. 2) The development of welfare arrangements for community financial institutions in enhancing social protection in Pattani Province included supporting education and training, strengthening financial security through savings and low-interest loans, and promoting vocational skill development. Transparent resource management built trust and increased the capacity to meet the needs of the community. and 3) The establishing networks for the welfare provision of community financial institutions to enhance social protection involves connecting members through shared objectives, such as training programs, support from non-profit organizations, and fostering relationships within the network. The success of these networks relies on effective management, communication, and capacity-building among members, ensuring problem-solving capabilities and expanding long-term collaboration.

Keywords: Provision, Community Financial Institution, Social Protection

บทนำ

สถาบันการเงินชุมชน หมายถึง องค์กรที่ทำหน้าที่ตัวกลางทางการเงินและยังเป็นศูนย์รวมทางสังคม เนื่องจากคณะกรรมการสถาบันการเงินจะเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ เป็นผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชุมชน ดังนั้น สถาบันการเงินชุมชนจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางสังคมและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและสาธารณประโยชน์ด้วยการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ซึ่งนอกจากเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนแล้วยังมีการจัดสวัสดิการอื่น ๆ ที่เรียกว่า สวัสดิการสำหรับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย โดยเมื่อครอบครัวของสมาชิกคลอบคลุม

ก็จะมีการมอบเงินรับขวัญ สมาชิกเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาล ก็จะมีการมอบเงินสำหรับการเผ่าไข้และในกรณีเสียชีวิตก็จะมีเงินช่วยเหลือโดยมอบแก่ทายาท เป็นต้น ซึ่งสวัสดิการเหล่านี้จะกำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของสถาบันการเงินชุมชน และการจัดสวัสดิการดังกล่าวนี้ เป็นคนละส่วนกับการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการระดับตำบลที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทรัพยากรมนุษย์ และสวัสดิการสังคม (ทวีศักดิ์ มานะกุล, 2555) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม มาตรา 5 ได้กำหนดไว้ว่า ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้รับบริการสวัสดิการสังคม ให้คำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) สาขาต่าง ๆ ที่จะดำเนินการตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ นันทนาการ และกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น และ 2) ลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการ เช่น การส่งเสริมการพัฒนา การสงเคราะห์ การคุ้มครอง การป้องกัน การแก้ไข และการบำบัดฟื้นฟู เป็นต้น ในการจัดสวัสดิการสังคมตามวรรคหนึ่ง ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันพระศาสนา และองค์กรอื่นได้มีส่วนร่วมและ มาตรา 6 ในการจัดสวัสดิการสังคม ให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคมที่คณะกรรมการกำหนด (พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม, 2546)

จากพระราชบัญญัตินี้กล่าว สอดคล้องกับหลักโฉมประเทศไทยในหมุดหมายที่ 9 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566 - 2570) ได้กำหนดไว้ว่า ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลงและมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม ซึ่งมีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอสำหรับกลุ่มคนในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรและปัจจัยการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมาย คือ คนทุกช่วงวัยได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และดัชนีรวมของความคุ้มครองทางสังคมมีค่าไม่ต่ำกว่า 100 โดยดัชนีรวมของความคุ้มครองทางสังคมประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับวัยเด็ก 2) ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับวัยแรงงาน และ 3) ความคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงวัย พร้อมทั้งมีกลยุทธ์การพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) บูรณาการระบบความคุ้มครองทางสังคม โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าประสงค์ของการจัดความคุ้มครองทางสังคมร่วมกัน 2) ปรับปรุงรูปแบบการจัดความคุ้มครองทางสังคม ให้ทุกกลุ่มคนได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมบนฐานของความยั่งยืนทางการคลัง และ 3) จัดทำระบบการเยียวยาช่วยเหลือในภาวะวิกฤต กำหนดระดับ แนวทาง และช่องทางการจัดสรรการเยียวยาช่วยเหลือ ทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน โดยการพัฒนาฐานข้อมูลรายบุคคลที่ครอบคลุมประชากรจากครัวเรือนที่มีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นทุกคนให้เป็นปัจจุบัน และเชื่อมโยงข้อมูลที่สำคัญต่อการลดความยากจนข้ามรุ่น และการบูรณาการความคุ้มครองทางสังคม พร้อมทั้งวางรากฐานให้ข้อมูลชุดนี้เป็นข้อมูลตัวอย่างซ้ำในระยะยาวของประเทศที่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการออกแบบนโยบาย/มาตรการ และการติดตามประเมินผล เพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนข้ามรุ่นเป้าหมาย จัดสวัสดิการทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงแบ่งปันข้อมูลระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ เพื่อใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้อง (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จังหวัดปัตตานี มีสถาบันการเงินชุมชนที่เป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมจำนวน 667 กองทุน (12 อำเภอ) แยกเป็นกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 641 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง จำนวน 26 กองทุน มีเงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล จำนวน 667,000,000 บาท ได้รับเงินเพิ่มทุนระยะที่ 1 (AAA) จำนวน 11,800,000 บาท ได้รับเงินเพิ่มทุนระยะที่ 2 จำนวน 82,400,000 บาท ได้รับเงินเพิ่มทุน ฯ ระยะที่ 3 จำนวน 258,000,000 บาท กู้เงินจากสถาบันการเงินอื่น จำนวน 8,000,000 บาท มีเงินออมจากการสะสมของสมาชิกกองทุน จำนวน 27,529,865.45 บาท รวมมีเงินทุนที่รัฐบาลจัดสรรและเงินออม เป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 1,054,729,865.45 บาท ซึ่งในการดำเนินงานมีคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ คณะกรรมการเครือข่าย ฯ ระดับตำบล มี 115 คณะ คณะกรรมการเครือข่าย ฯ ระดับอำเภอ มี 12 คณะ คณะกรรมการเครือข่าย ฯ ระดับจังหวัด มี 1 คณะ (ส่วนราชการจังหวัดปัตตานี, 2561) ได้ดำเนินการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ได้แก่ 1) สวัสดิการด้านการฝากเงิน ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก พ.ศ. 2564 ไว้ ดังนี้ ประเภทเงินหุ้น เงินฝากสัจจะ 100 - 499 บาท ได้รับเงินปันผลหุ้น 5% เงินฝากสัจจะ 500 - 599 บาท ได้รับเงินปันผลหุ้น 6% และเงินฝากสัจจะ 1,000 บาท ขึ้นไป ได้รับเงินปันผลหุ้น 7% ประเภทเงินฝากสัจจะ ได้รับอัตราดอกเบี้ย 2% ประเภทเงินฝากออมทรัพย์ (เพื่อเรียก) ได้รับอัตราดอกเบี้ย 1.25% และประเภทเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ (ประจำ) ได้รับอัตราดอกเบี้ย 1.75% 2) สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ได้รับค่ารักษาครั้งละ 500 บาท พร้อมทั้งแนบใบรับรองแพทย์เป็นหลักฐาน และ 3) สวัสดิการด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ เมื่อสมัครเป็นสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน จะเรียกเก็บคนละ 30 บาท ถ้าสมาชิกท่านใดท่านหนึ่งถึงแก่กรรม เรียกเก็บศพละ 30 บาท (สถาบันการเงินชุมชนบ้านห้วยเงาะ, 2564) ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมามีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลทำให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมถึงเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องขาดขวัญและกำลังใจ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ 2) ปัญหาการย้ายที่อยู่ของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน ฯ ไม่อยู่ในพื้นที่ ทำให้การประสานงานและเก็บข้อมูลไม่สามารถทำได้ตามแผนที่วางไว้ 3) ปัญหาหนี้ค้ำชำระของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้การบริหารงานไม่เป็นปัจจุบัน และเมื่อขาดการบริหารงานนานเข้าทำให้กองทุนไม่มีความเคลื่อนไหวในการบริหารงาน 4) ปัญหาด้านเอกสารการดำเนินงานกองทุน ฯ สูญหาย ถูกไฟไหม้ และน้ำท่วม ทำให้การบริหารงานไม่ต่อเนื่อง 5) ปัญหาการบริหารงานของคณะกรรมการ เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบางส่วน มีคณะกรรมการ แต่การปฏิบัติงานจริง ๆ มีเพียงไม่กี่คน ทำให้เกิดปัญหาในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทุกด้าน และ 6) ปัญหาความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของคณะกรรมการ เมื่อมีการเปลี่ยนคณะกรรมการไม่มีการส่งมอบเอกสารและงานของชุดเก่า ทำให้ยากต่อการบริหารงานในชุดใหม่ (ส่วนราชการจังหวัดปัตตานี, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นการวิเคราะห์ พัฒนา และสร้างเครือข่ายการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ให้มีความเหมาะสมกับสถานะสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคม

2. เพื่อพัฒนาการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี

3. เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 26 คน เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้มีความรอบรู้มีประสบการณ์ และเป็นบุคคลที่รู้รายละเอียดในประเด็นที่สัมภาษณ์ สามารถให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงตรงตามประเด็นการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้เสนอลำดับขั้นตอนการวิจัยไว้ ดังนี้

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน ประกอบด้วย กลุ่มสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดปัตตานี จำนวน 8 คน กลุ่มผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดปัตตานี จำนวน 8 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ผู้บริหารส่วนราชการจังหวัดปัตตานี จำนวน 1 คน กลุ่มคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จำนวน 2 คน นักวิชาการพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน และนักวิชาการพัฒนาสังคม จำนวน 1 คน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ และเป็นบุคคลที่รู้รายละเอียดในประเด็นที่สัมภาษณ์ สามารถให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อเป็นการสนับสนุนข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือในประเด็นที่สัมภาษณ์

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างแบบปลายเปิดที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง

3. **การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** การสร้างเครื่องมือเริ่มต้นจากการนำเอาวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็นกรอบสำหรับการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นจึงได้นำกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวมาแตกเป็นประเด็นและแนวคำถามสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ด้วยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) (มนต์ชัย เทียนทอง, 2548) และความถูกต้องของเนื้อหาโดยเฉพาะประเด็นแนวคำถามที่สอดคล้องกับขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของแนวคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 ด้านการพัฒนาสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 ด้านการจัดสวัสดิการ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 ด้านสถาบันการเงินชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 4 ด้านเนื้อหาและทฤษฎี ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5 ด้านระเบียบวิธีวิจัย หลังจากการตรวจและสรุปผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าระดับความเชื่อมั่น 1.00

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน คือ ระหว่างเดือนมกราคม 2567 - เดือนธันวาคม 2567 รวมระยะเวลา 12 เดือน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative Analysis) หลังจากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้างต้นมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงเอกสารโดยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคม เป็นการช่วยลดความเปราะบางของประชาชนต่อปัญหาต่าง ๆ เช่น ความยากจน ความเจ็บป่วย หรือการว่างงาน นอกจากนี้ ยังสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ การคุ้มครองที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมความเป็นธรรม และสร้างความมั่นคงในระยะยาว ทำให้บทบาทการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมได้ดำเนินการโดยมุ่งเน้น 4 ด้าน ประกอบด้วย

1) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สถาบันการเงินชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างคนให้มีคุณภาพ พร้อมพัฒนาศักยภาพในทุกช่วงวัย ได้แก่ การสนับสนุนด้านการศึกษา โดยการจัดตั้งกองทุนการศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในชุมชนให้สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เช่น ทุนเรียนต่อในระดับสูง ทุนสำหรับการฝึกอาชีพ และทุนสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาความรู้ เช่น การอบรมภาษา ทักษะดิจิทัล หรือทักษะอาชีพ การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ ได้แก่ การจัดหลักสูตรฝึกอบรม เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพ การเพิ่มพูนความรู้ด้านการบริหารจัดการเงิน และการสร้างความเข้าใจในระบบการเงินที่เข้าถึงได้ง่าย ทำให้ชาวบ้านมีความสามารถในการจัดการชีวิตทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น การเสริมสร้างความรู้และจิตสาธารณะ ได้แก่ การพัฒนาทัศนคติด้านการพึ่งพาตนเอง การออม และการบริหารจัดการหนี้สิน ซึ่งช่วยให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมถึงการปลูกฝังจิตสาธารณะ เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม การส่งเสริมความเท่าทันในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมทักษะ เช่น การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้นวัตกรรมเพื่อการประกอบอาชีพ และการเตรียมตัวสำหรับตลาดแรงงานยุคใหม่ ทำให้ชุมชนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

2) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สถาบันการเงินชุมชนมีบทบาทในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสที่เท่าเทียมแก่ทุกกลุ่มในชุมชน ได้แก่ การเพิ่มโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน เช่น การสนับสนุนสินเชื่อรายย่อยที่ไม่ต้องพึ่งพาสถาบันการเงินขนาดใหญ่ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มรวมถึงผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงเงินทุนเพื่อเริ่มต้นหรือขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง เช่น การจัดตั้งกองทุนเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ประสบภัยในชุมชน โดยให้ความช่วยเหลือผ่านการปล่อยสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ หรือการมอบเงินช่วยเหลือในสถานการณ์ฉุกเฉิน การส่งเสริมการรวมพลังชุมชน เช่น การดึงพลังของคนสามวัย (เยาวชน คนวัยทำงาน และผู้สูงอายุ) มาร่วมพัฒนาชุมชน เช่น การทำโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือการจัดตั้งธุรกิจชุมชนที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ การสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคม เช่น การพัฒนาสินค้า OTOP หรือการสนับสนุนการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งช่วยสร้างงานและเพิ่มรายได้ในชุมชน

3) ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและ

ยั่งยืน สถาบันการเงินชุมชนช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนสำหรับชุมชน ได้แก่ การกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน เป็นการสร้างระบบออมทรัพย์ในชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อกระตุ้นการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงทางการเงิน การส่งเสริมการลงทุนที่ยั่งยืน เช่น การสนับสนุนเงินทุนสำหรับการพัฒนาธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสังคม การจัดการความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ เป็นการส่งเสริมการประกันภัยในรูปแบบที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ เช่น การประกันพืชผลทางการเกษตร หรือการตั้งกองทุนสำรองสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉิน การพัฒนาความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ เช่น การสนับสนุนการเกษตรแบบพอเพียงและการผลิตสินค้าท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายในตลาดที่กว้างขึ้น ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว และ 4) ด้านการบริหารจัดการที่ดีและความยั่งยืนของทรัพยากร การดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนยังคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความยั่งยืน ได้แก่ การบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เช่น กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน เช่น การกำหนดเงื่อนไขการปล่อยกู้ การตรวจสอบบัญชีที่เปิดเผยต่อสมาชิก และการประชุมสรุปผลการดำเนินงานประจำปี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมการดูแลสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าชุมชน การบริหารจัดการน้ำ และการใช้พลังงานหมุนเวียน การบูรณาการความร่วมมือหลายภาคส่วน เช่น การทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม เพื่อพัฒนากลไกการจัดสวัสดิการที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน การเสริมสร้างฐานข้อมูลและการวางแผนระยะยาว เป็นการใช้องค์ความรู้เชิงลึกในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาชุมชน เพื่อให้ทรัพยากรที่มีถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การพัฒนาการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย

2.1 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พบว่า มีเป้าหมายหลักในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มประชากรในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านวัย อาชีพ และสถานภาพทางสังคม กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ครอบคลุมทั้งเยาวชน ผู้ประกอบการ สตรี ผู้สูงอายุ คนด้อยโอกาส และสมาชิกในชุมชนโดยรวม ดังที่ สมพร ต้นอิฐม ให้ข้อมูลว่า

“คณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนในการทำงานเป็นตัวแทนของหมู่บ้านต่าง ๆ ทำงานคัดกรองดูแลคนในหมู่บ้านตนเองและมีการประสานความร่วมมือในหน้าที่ของคณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน ในการร่วมกันร่างกฎระเบียบ กำหนดเกณฑ์ และตัวชี้วัดร่วมกับชาวชุมชน คณะกรรมการเป็น บุคคลที่เสียสละ ซื่อสัตย์ มีความอดทนสูงต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และมีการปฏิบัติดีเป็น แบบอย่างให้สมาชิกเกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจและเกิดความเชื่อถือในระบบการบริหารงาน อีกทั้งเป็นผู้ที่รู้จักการประนีประนอมเป็นที่ยอมรับของสมาชิก มีศักยภาพในการบริหารงานตามขั้นตอน และแผนงานที่วางไว้ มีความคิดที่กว้างไกลในการมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน เพื่อเชื่อมโยง วิสาหกิจชุมชน สถาบันการเงิน และสวัสดิการชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในองค์กร โดยเฉพาะการระดมทุนให้เกิดความเข้มแข็งแก่สถาบันการเงินชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสวัสดิการชุมชนเป็นต้น หน่วยงานภายนอกที่ให้ความสนับสนุน ได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นต้น พร้อมทั้งมีการสื่อสารที่ดีโดยแจ้งข่าวทุกสิ่งที่ต้องการให้สมาชิกรับทราบใน

หลายช่องทาง เช่นจากการประชุม จากป้ายนิเทศ ประชาสัมพันธ์ที่หอกระจายข่าว หน้าเพจ Facebook เป็นต้น” (สมพร ตันธิวุฒ, 2567)

2.2 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม พบว่า มุ่งเน้นการสนับสนุนประชาชนในทุกกลุ่มเป้าหมายให้มีโอกาสพัฒนาตนเองและสร้างอนาคตที่มั่นคง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก สามารถลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่ง โสภณ บุญพรหม ให้ข้อมูลว่า

“แม้ว่าสถาบันการเงินชุมชนของจังหวัดปัตตานี จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แต่ยังคงมีความท้าทายในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความเปราะบาง เช่น กลุ่มคนชายขอบหรือผู้ด้อยโอกาสในเชิงโครงสร้าง การพัฒนารูปแบบสวัสดิการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของแต่ละกลุ่ม รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการจัดสวัสดิการและขยายผลลัพธ์ที่ดีสู่ชุมชนในวงกว้าง สถาบันการเงินชุมชนจึงเป็นแนวคิดการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุน เพราะคนจนในชนบทถูกปิดล้อมด้วยวงจรแห่งความยากจน ดังนั้น การหาเงินมาเพื่อลงทุนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก การให้ชาวชนบทมารวมกลุ่มออมเงินแล้วนำไปทำทุนนั้นเป็นทางออกที่ดีทางหนึ่ง ซึ่งในสังคมปัจจุบัน เงินทุนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้าน ถ้าไม่มีเงินทุนชาวบ้านก็ยากที่จะทำอะไรได้ การสะสมเงินทุน การสร้างกองทุนสำหรับหมู่บ้านจึงต้องดำเนินการเพื่อนำเงินไปพัฒนาหมู่บ้านไปส่งเสริมอาชีพ และช่วยเหลือด้านสวัสดิการต่าง ๆ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ไม่เพียงแต่จะสร้างแหล่งเงินทุนให้กับหมู่บ้าน เป็น “เงินทุนภายใน” เป็นแหล่งกักเก็บเงินไปประกอบ อาชีพ มีการช่วยเหลือสวัสดิการที่ประกันความเจ็บป่วยเท่านั้น หากแต่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตยังก่อให้เกิดการรวมกลุ่มสินค้าของชาวบ้าน มีการซื้อ - ขายด้วยราคาที่เป็นธรรม รวมทั้งลดการพึ่งพา “เงินทุนภายนอก” มีการแสวงหาเงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน คือ ความจำเป็นอย่างหนึ่งที่พัฒนาให้เกิดขึ้นในระบบที่ชาวบ้านยังถูกอิทธิพลจากเศรษฐกิจหรือการใช้เงินตราครอบงำอยู่” (โสภณ บุญพรหม, 2567)

2.3 ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน พบว่า มุ่งเน้นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความมั่นคงทางการเงินในระดับครัวเรือนและชุมชน การดำเนินงานดังกล่าวยังช่วยวางรากฐานสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างสมดุล และสร้างเศรษฐกิจที่มีความมั่นคงในระยะยาวสำหรับสมาชิกซึ่ง มนูญ ศิริธรรม ให้ข้อมูลว่า

“การสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน ได้แก่ การให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการเงิน การส่งเสริมการออม และการสนับสนุนให้เกิดนิสัยการออม ช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน สมาชิกชุมชนสามารถจัดการรายได้และค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงต่อปัญหาหนี้สินและความไม่มั่นคงทางการเงินในอนาคต ดังนั้น ทางสถาบันการเงินชุมชนได้ส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน เป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่ได้รับแรงค์เพื่อให้เกิดขึ้นกับทุกครอบครัวในชุมชนเป็นกระจุกในการส่องตนเองของสมาชิกอย่างถ่องแท้

เนื่องจากสมาชิกบางรายยังไม่มีการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบรายจ่ายและรายรับของแต่ละวัน ความสมดุลของการใช้จ่าย หากไม่ดำเนินการ ไม่สามารถมองเห็นและวิเคราะห์ตนเองได้ จะทำให้เกิดการใช้จ่ายที่ไม่มีทิศทาง เกิดหนี้สินและการออมของตนเองก็จะล้มเหลวในที่สุด” (มนูญ ศิริธรรม, 2567)

2.4 ด้านการบริหารจัดการที่ดีและความยั่งยืนของทรัพยากร พบว่า สร้างการบริหารจัดการที่โปร่งใสและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในระยะยาว มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน เช่น เกษตรอินทรีย์และการประมงที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ พร้อมทั้งส่งเสริมสมดุลระหว่างการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดปัญหาหนี้สินในชุมชน การดำเนินการดังกล่าวช่วยสร้างความคุ้มครองทางสังคมและความยั่งยืนในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ญัฐวุฒิ ทองแกมแก้ว ให้ข้อมูลว่า

“การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ การมุ่งเน้นการบริหารจัดการที่โปร่งใสและเป็นธรรม โดยการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการจัดประชุมชุมชนเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรและการดำเนินโครงการต่าง ๆ การบริหารงานด้วยความโปร่งใสและความรับผิดชอบเช่นนี้ ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจในชุมชน และส่งผลให้เกิดความร่วมมือในระยะยาว” (ญัฐวุฒิ ทองแกมแก้ว, 2567)

3. การสร้างเครือข่ายการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี เป็นกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงประสานจากจุดเล็กและขยายไปสู่จุดใหญ่ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของการเกิดขึ้นของเครือข่ายที่จะต้องถือกำเนิดขึ้นจากจุดเล็ก ๆ ผ่านการเชื่อมโยงประสานที่จะนำไปสู่ความหลากหลายมากขึ้น โดยอัตราการขยายตัวของเครือข่ายจะเป็นไปในเชิงพื้นที่และกิจกรรม อันเป็นการแสวงหาแนวร่วมใหม่ที่จะช่วยในการเติมเต็มประสบการณ์และพลังอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างตัวผู้นำ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับการสร้างเครือข่าย โดยการก่อตั้งเครือข่ายนั้น เดิมทีเริ่มต้นจากนายชูชีพ ธรรมเพชร รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีและนายธีรวิทย์ กู้เกียรติ พัฒนาการจังหวัดปัตตานี ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี และผลกระทบของการคุ้มครองทางสังคม ได้แก่ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และการบริหารจัดการที่ดีและความยั่งยืนของทรัพยากร จึงมีความพยายามสร้างกลุ่มให้เกิดขึ้นภายในจังหวัดปัตตานี จากนั้นต่อมาจึงได้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ที่ดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายออกไป เช่น กองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มธนาคารอิสลาม กลุ่มถนนคนทำงาน กลุ่มพลังเยาวชนสีชาวย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสามัคคีออมทรัพย์ เป็นต้น จุดเริ่มต้นของการมีอยู่ของเครือข่ายจึงมีบริบทและสถานการณ์ของการสร้างตัวผู้นำที่ดำเนินไปในลักษณะความเป็นอาวูโส และความเสียสละต่อส่วนรวมของผู้คนในจังหวัดปัตตานี 2) การสร้างจิตสำนึกในการมีอยู่ของเครือข่าย เมื่อการดำเนินงาน

ของผู้นำเครือข่ายผ่านไปถึงกระยะหนึ่ง ชาวบ้านในชุมชนต่างก็เห็นถึงความสำคัญในการมีตัวตนของเครือข่าย โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเน้นเงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดการซึมซับและอยากจะศึกษาเรียนรู้ ซึ่งเป็นจิตสำนึกร่วมที่สำคัญ ได้เริ่มต้นจากในระดับกลุ่มหมู่บ้าน/ชุมชน จนนำไปสู่สภาพการยอมรับในที่สุด และ 3) การแสวงหาสมาชิกของเครือข่าย เป็นการที่ผู้นำและสมาชิกหลักของเครือข่าย มีวิธีการที่จะแพร่ขยายและแสวงหาสมาชิกใหม่ของเครือข่ายเพื่อเพิ่มฐานอำนาจในการต่อรอง ซึ่งการวิจัยพบว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างกันของชาวบ้านกับหน่วยงานภายนอกเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การแสวงหาสมาชิกเครือข่ายประสบความสำเร็จ ทั้งจากชุมชน หน่วยงานราชการ และเครือข่ายอื่น ๆ ที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมร่วมกันของผู้คนชุมชนจนเกิดเป็นสัมพันธภาพที่มีการยอมรับซึ่งกันและกัน และมีความต้องการที่จะผลักดันและแก้ไขปัญหาการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และการบริหารจัดการที่ดีและความยั่งยืนของทรัพยากร ที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในที่สุด

อภิปรายผล

1. การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคม พบว่า เป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมุ่งตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา สุขภาพ การมีงานทำ และที่อยู่อาศัย สวัสดิการได้รับการนิยามในหลากหลายมิติ โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ระบุว่า สวัสดิการ คือ ระบบบริการที่มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตด้วยความเท่าเทียม โดยเน้นศักดิ์ศรีและสิทธิที่ประชาชนควรได้รับ นอกจากนี้ แนวคิดของนักวิชาการ เช่น ฌ็อง-ฌัก กูแซร์ ได้เน้นบทบาทของการสร้างมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการสนับสนุนประชาชนให้พึ่งพาตนเองและรับมือกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม (ฌ็อง-ฌัก กูแซร์, 2546) ในขณะที่ Encyclopedia Britannica มองว่าการจัดสวัสดิการไม่เพียงช่วยเหลือบุคคล แต่ยังสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและชุมชนในระยะยาว (ระพีพรรณ คำหอม, 2542) ดังนั้น การจัดสวัสดิการมีลักษณะที่หลากหลาย เช่น ฐานทรัพยากรที่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิต ฐานวัฒนธรรมที่อาศัยค่านิยมและความเชื่อเพื่อสร้างความมั่นคง และฐานงานพัฒนาที่ผสมผสานการสนับสนุนจากภายนอก เช่น กลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนพัฒนาชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายในแนวทางการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมชุมชนให้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ การประกันสังคม การสงเคราะห์ประชาชน และบริการสังคม เช่น การศึกษา สุขภาพ และที่อยู่อาศัย โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐและองค์กรต่าง ๆ หลักการสำคัญ คือ การตอบสนองความต้องการของประชาชนบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม และการจัดบริการที่สม่ำเสมอเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตของประชาชนในทุกกระดับ ทำให้องค์กรการเงินชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในระดับรากหญ้า เน้นการบริหารจัดการที่โปร่งใสและยั่งยืน ได้แก่ ส่งเสริมการออม การจัดสวัสดิการ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก โดยไม่ได้มุ่งแสวงหากำไร แต่เน้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน และวิสาหกิจชุมชน มีเป้าหมายร่วมกัน คือ การสนับสนุนความมั่นคงทางการเงินและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก จึงสอดคล้องกับแนวคิดการ

พัฒนาที่ยั่งยืน ที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นหลัง แนวคิดนี้ได้รับการนิยามจากองค์การสหประชาชาติในรายงาน Brundtland Report เมื่อปี ค.ศ. 1987 โดยเน้นความสมดุลใน 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืนยังเกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น การขจัดความยากจน การลดความเหลื่อมล้ำ และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน นำไปสู่การคุ้มครองทางสังคม เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความเป็นธรรมในสังคม โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ บริการสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การประกันสังคม และการสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม ตัวอย่างเช่น การจัดบริการที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน การช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชน แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดทางวิชาการ เช่น ความต้องการของมนุษย์ตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (อุดมพร ชื่นไพบูลย์, 2561)

2. การพัฒนาการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี พบว่า 1) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ สถาบันการเงินชุมชนได้จัดสวัสดิการที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของพื้นที่ ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาโดยการมอบทุนการศึกษาแก่บุตรหลานของสมาชิก การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพ ช่วยให้สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการสนับสนุนสวัสดิการสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และการอบรมด้านการเงิน เพื่อช่วยลดปัญหาหนี้สินและสร้างความมั่นคงทางการเงินให้ครัวเรือน นอกจากนี้ สร้างความเข้มแข็งของชุมชนผ่านเครือข่ายความร่วมมือ การจัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการให้คำปรึกษาเฉพาะทาง ส่งผลให้สมาชิกมีความพร้อมในการเผชิญกับปัญหาและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับการวิจัยของ นพพร จันทรนำชู และคณะ เรื่อง รูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน โดยชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของสมาชิก เป็นการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการทางการเงิน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพของคนในชุมชน นอกจากนี้ การเน้นความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ และการช่วยเหลือเกื้อกูล ยังช่วยสร้างคุณธรรมที่ส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม อีกทั้งการพึ่งพาตนเองและการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน รองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ (นพพร จันทรนำชู และคณะ, 2561) 2) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม พบว่า สถาบันการเงินชุมชนได้ขับเคลื่อนกลไกการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจระดับชุมชน มุ่งเน้นการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมผ่านการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและความเสมอภาคแก่สมาชิก โดยการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมอาชีพ การสนับสนุนเงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำ และการมอบทุนการศึกษา ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย และกลุ่มสตรีในชุมชน ดังนั้น การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน เช่น การฝึกอบรมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการตลาดออนไลน์ เพื่อช่วยให้สมาชิกพึ่งพาตนเองได้ และเพิ่มรายได้ในครัวเรือน ส่วนความเสมอภาค มุ่งลดความเหลื่อมล้ำโดยการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

ทุกกลุ่ม เช่น การสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส และการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านการเงินยังช่วยแก้ไขปัญหาการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับผู้มีรายได้น้อยแต่ยังมีประเด็นความท้าทาย เช่น การเข้าถึงกลุ่มเปราะบางที่มีข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง และการพัฒนารูปแบบสวัสดิการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของแต่ละกลุ่ม การพัฒนาความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อขยายผลลัพธ์ที่ดีในวงกว้าง การสร้างกองทุนหมุนเวียนและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้ช่วยลดการพึ่งพาเงินทุนภายนอกและเพิ่มการหมุนเวียนของกระแสเงินภายในชุมชน ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและลดความยากจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทิดเกียรติภณช์ แสงมณี จีรนันเดชา เรื่อง ความเสมอภาคของกลุ่มหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและการรับรองบุตร: โอกาสและความท้าทายของสังคมไทย จากผลการวิจัยดังกล่าว สะท้อนถึงแนวคิดเรื่องโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยเน้นสิทธิขั้นพื้นฐานในการสร้างครอบครัวและความเคารพต่อความหลากหลาย (เทิดเกียรติภณช์ แสงมณี จีรนันเดชา, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดปัตตานี ที่มุ่งเน้นการจัดสวัสดิการเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคม เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างโอกาสให้ทุกกลุ่มในสังคมเข้าถึงทรัพยากรและบริการอย่างเท่าเทียม รวมถึงการสนับสนุนเครือข่ายที่ส่งเสริมความเข้าใจและลดความเหลื่อมล้ำ การส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิและความเท่าเทียม จึงเป็นกลไกสำคัญที่ทั้งสองประเด็นสามารถร่วมกันขับเคลื่อน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง 3) ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน พบว่า สถาบันการเงินชุมชนได้สนับสนุนเงินทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น การให้เงินกู้ยืมตราดอกเบี้ยต่ำและเงินทุนหมุนเวียนสำหรับประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการรายย่อย และกลุ่มสตรี การดำเนินการดังกล่าวช่วยลดการพึ่งพาเงินกู้ยืมในระบบ ลดความเสี่ยงต่อปัญหาหนี้สิน และเพิ่มโอกาสการลงทุนในกิจกรรมเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพในการประกอบอาชีพ เช่น การจัดฝึกอบรมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาดออนไลน์ และการพัฒนาสินค้าชุมชนที่มีอัตลักษณ์ ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว นอกจากนี้ การสร้างความเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน เช่น การส่งเสริมการออม การบริหารจัดการเงิน และการทำบัญชีครัวเรือน ช่วยให้สมาชิกสามารถจัดการรายได้และค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาหนี้สิน และสร้างนิสัยการออมที่ยั่งยืนส่วนการเสริมสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจระยะยาว ได้มุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ และการสนับสนุนการใช้พลังงานสะอาด ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับการวิจัยของ จิตติพงษ์ ศิริเวชพันธุ์ เรื่อง รูปแบบสถาบันการเงินชุมชนที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและความยั่งยืนของชุมชน โดยชี้ให้เห็นว่า มุ่งเน้นการดำเนินงานที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความร่วมมือในชุมชน รูปแบบกลุ่มพึ่งตนเองและกลุ่มกึ่งในระบบที่วิจัยไว้นั้นส่งเสริมการใช้ทุนในชุมชนอย่างสมดุลและสนับสนุนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (จิตติพงษ์ ศิริเวชพันธุ์, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพและยั่งยืนในจังหวัดปัตตานี นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญ เช่น การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การพัฒนาความรู้ และการบริหารที่โปร่งใส ล้วนเป็นพื้นฐานที่ช่วยเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคม และ 4) ด้านการบริหารจัดการที่ดีและความยั่งยืนของทรัพยากร พบว่า สถาบันการเงินชุมชนบริหารจัดการสวัสดิการที่มี

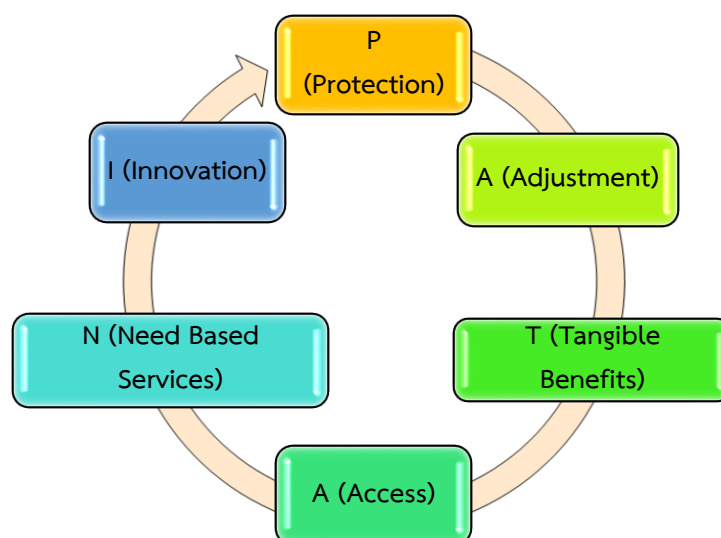
ประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยเน้นหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งรวมถึงการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนจนถึงการดำเนินงาน นอกจากนี้ มุ่งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เช่น การสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ การทำประมงที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ และการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปที่ลดของเสีย เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสร้างกลไกการพัฒนาที่สมดุล เช่น การจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาอาชีพที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยปลูกฝังแนวคิดด้านความยั่งยืนในชุมชน รวมถึงการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านการสนับสนุนเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และการให้ความรู้ด้านการบริหารการเงินส่วนบุคคล ช่วยลดปัญหาหนี้สินและสร้างฐานะทางการเงินที่มั่นคงสำหรับสมาชิก จึงสอดคล้องกับการวิจัยของ วิระพงศ์ จันทร์สนาม และคณะ เรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินสำหรับสถาบันการเงินชุมชนในประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นว่าได้มีการนำระบบแบบเอจิล์ผสมกับวงจรการพัฒนาแบบ (SDLC) และเลือกใช้ซอฟต์แวร์ประเภทที่สเปคมาพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการการใช้ระบบสารสนเทศทางการเงินของสถาบันการเงินชุมชนในประเทศไทย ที่ได้ยกระดับมาจากกองทุนหมู่บ้านที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางธุรกิจสูงขึ้นทุกปี ทำให้ต้องนำวิทยาการสมัยใหม่อย่างเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผนวกกับองค์ความรู้ด้านการจัดการเงิน ช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถทำงานได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ในทุกด้าน (วิระพงศ์ จันทร์สนาม และคณะ, 2560)

3. การสร้างเครือข่ายการจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี พบว่า ความสำเร็จของเครือข่ายเกิดจากการเชื่อมโยงสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยเน้นการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน การใช้ทุนทางสังคมในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และการสร้างระบบการจัดการที่ยั่งยืน การสร้างผู้นำที่มีความเสียสละ การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้เครือข่ายสามารถแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก การจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และการรักษาความร่วมมือในเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน การดำเนินงานดังกล่าวช่วยให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและสามารถเป็นต้นแบบของการจัดการสวัสดิการในชุมชนอื่น ๆ ได้ในอนาคต สอดคล้องกับการวิจัยของ นพพร จันทร์นาชู และคณะ เรื่อง รูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายที่แข็งแกร่ง ทั้งในระดับภายในชุมชนและกับหน่วยงานภายนอก การพึ่งพาตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้สถาบันการเงินชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่น ๆ จะช่วยเพิ่มศักยภาพและโอกาสในการต่อยอดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมี ดังนี้ 1) การพึ่งพาตนเองภายในชุมชน ได้แก่ การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ เริ่มจากการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การระดมทุนจากสมาชิก การออมเงิน การปล่อยกู้เพื่อการเกษตร หรือธุรกิจขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน การสร้างความไว้วางใจ มีการบริหารที่โปร่งใสและความเชื่อมั่นในหมู่สมาชิกจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคง

ให้กับสถาบันการเงินชุมชน การมีสมาชิกที่เข้มแข็งและร่วมมือกันช่วยลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอกในช่วงเริ่มต้น การพัฒนาศักยภาพสมาชิก การอบรมและส่งเสริมความรู้ด้านการเงินแก่สมาชิก เช่น การวางแผนการเงินส่วนบุคคลและธุรกิจ ช่วยให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่สามารถต่อยอดสู่การพึ่งพาตนเองได้ดียิ่งขึ้น 2) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกช่วยให้สถาบันการเงินชุมชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรเพิ่มเติม เช่น เงินทุน เทคโนโลยี และองค์ความรู้ที่ทันสมัย เช่น การใช้แอปพลิเคชันทางการเงินสำหรับการจัดการบัญชี การเชื่อมโยงโอกาสทางการตลาด หน่วยงานภายนอก เช่น ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการศึกษา สามารถช่วยชุมชนในการวางแผนธุรกิจและเชื่อมโยงกับตลาดที่ใหญ่ขึ้น ส่งเสริมให้สินค้าหรือบริการของชุมชนเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับภูมิภาค การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้กับสถาบันการเงินชุมชนอื่น ๆ หรือองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านคล้ายกันช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในระยะยาว และ 3) การต่อยอดกิจกรรมทางการเงินของชุมชน ได้แก่ การเพิ่มโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือระหว่างภายในและภายนอกช่วยให้สถาบันการเงินชุมชนสามารถริเริ่มโครงการใหม่ ๆ เช่น การตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา กองทุนสุขภาพ หรือโครงการสินเชื่อขนาดเล็กสำหรับวิสาหกิจชุมชน การปรับตัวตามสถานการณ์ การมีเครือข่ายช่วยให้ชุมชนสามารถปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ที่ท้าทาย เช่น การจัดการวิกฤตเศรษฐกิจ หรือการรับมือกับภัยพิบัติที่อาจกระทบต่อรายได้ของสมาชิกในระยะยาว ด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายในลักษณะที่ต่อเนื่องและยืดหยุ่น สถาบันการเงินชุมชนสามารถขยายกิจกรรมทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกทุกกลุ่มอาชีพ (นพพร จันทรนาชู และคณะ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี” ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัย ได้แก่ PATANI Model มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี

1. P (Protection) หมายถึง การสร้างความคุ้มครองทางสังคมผ่านการจัดสวัสดิการด้านการเงิน การออม การพัฒนาทักษะ และการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงินชุมชน ได้แก่ การสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุม เช่น การออม การสนับสนุนด้านการเงิน และการพัฒนาทักษะของสมาชิกชุมชน สถาบันการเงินชุมชนทำหน้าที่บริหารความเสี่ยงและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจแก่สมาชิกอย่างยั่งยืน

2. A (Adjustment) หมายถึง ปรับตัวผ่านการพัฒนาบริการ การออม เทคโนโลยี และความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมที่ยั่งยืน ได้แก่ การปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลง โดยใช้เทคโนโลยีและการพัฒนาบริการ เช่น การนำแอปพลิเคชันมาบริหารข้อมูลการออม รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิกและองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่สถาบันการเงินชุมชน

3. T (Tangible Benefits) หมายถึง ผลประโยชน์จากการจัดสวัสดิการที่สมาชิกสามารถจับต้องได้อย่างเท่าเทียมกัน เช่น สินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือเงินทุนช่วยเหลือสมาชิกในกรณีที่ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ได้แก่ การจัดสวัสดิการให้ผลลัพธ์ที่ชัดเจน เช่น การเข้าถึงสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำหรือเงินทุนฉุกเฉินที่สมาชิกได้รับเมื่อเผชิญกับสถานการณ์วิกฤต สิ่งนี้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความมั่นใจในระบบการดูแลของชุมชน

4. A (Access) หมายถึง สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินและสวัสดิการที่เท่าเทียมกันสำหรับสมาชิกทุกกลุ่มอาชีพ ได้แก่ สถาบันการเงินชุมชนต้องจัดให้มีช่องทางที่สะดวกสำหรับสมาชิกทุกกลุ่ม เช่น การขยายบริการไปยังกลุ่มเปราะบางหรือพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้ทุกคนได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

5. N (Need Based Services) หมายถึง การให้บริการการจัดการสวัสดิการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของสมาชิก ได้แก่ การให้บริการสวัสดิการที่เน้นการสำรวจความต้องการของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม เช่น การจัดสินเชื่อสำหรับเกษตรกร หรือการช่วยเหลือเงินทุนแก่ผู้ที่ต้องการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก เพื่อตอบโจทย์ชีวิตและความจำเป็นเฉพาะหน้า

6. I (Innovation) หมายถึง การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาการจัดการสวัสดิการ เช่น ระบบออมทรัพย์ดิจิทัล การตรวจสอบสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากสถาบันการเงินชุมชนในแต่ละเดือนผ่านระบบแอปพลิเคชัน ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบออมทรัพย์ออนไลน์หรือการตรวจสอบสิทธิผ่านแอปพลิเคชัน ทำให้การจัดการสวัสดิการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ลดขั้นตอนที่ซับซ้อน และช่วยเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการให้บริการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนเพื่อเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานีเป็นการลดความเปราะบางของประชาชน เช่น ปัญหาความยากจน ความเจ็บป่วย และการว่างงาน พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นอีกหนึ่งหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน เช่น การมอบทุนการศึกษา การจัดอบรมพัฒนาทักษะอาชีพ และการส่งเสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการเงิน ซึ่งช่วยสร้างความเข้มแข็งทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน นอกจากนี้ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายสำคัญ โดยการลดความเหลื่อมล้ำในชุมชน เช่น การสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ การเข้าถึงแหล่งทุนที่เท่าเทียมกัน และการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นแก่กลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ยากไร้ การดำเนินการดังกล่าวช่วยสร้างสังคมที่เท่าเทียมและมีความยั่งยืนมากขึ้น ดังนั้น สถาบันการเงินชุมชนมุ่งเน้น

การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน โดยการส่งเสริมการออม การจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล และการสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การเกษตรอินทรีย์และการใช้พลังงานสะอาด การพัฒนานี้ไม่เพียงช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว ด้านการบริหารจัดการ ยึดหลักธรรมาภิบาลที่โปร่งใส โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนจนถึงการติดตามผล ความโปร่งใสในการบริหารช่วยสร้างความเชื่อมั่นและเสริมความร่วมมือในชุมชน นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบออมทรัพย์ดิจิทัลและแอปพลิเคชันการเงิน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซับซ้อนในกระบวนการ อีกประเด็นสำคัญ คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานรัฐ และองค์กรเอกชน เพื่อเพิ่มทรัพยากรและศักยภาพในการจัดสวัสดิการ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างเครือข่ายช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และขยายผลการดำเนินงานในวงกว้าง ดังนั้น การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนจึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควรมีการส่งเสริมความร่วมมือการพัฒนาเทคโนโลยี และการเพิ่มศักยภาพของสมาชิกในทุกกลุ่ม ก็จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว จึงมีข้อเสนอแนะ คือ ควรพัฒนากลไกสวัสดิการที่ยั่งยืนผ่านกองทุนออมทรัพย์และสินเชื่อสวัสดิการเพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและองค์กรศาสนาเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารเงินสวัสดิการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกและทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 - 2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ฐิติพงษ์ ศิริเวชพันธุ์. (2565). รูปแบบสถาบันการเงินชุมชนที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและความยั่งยืนของชุมชน. วารสารเกษมบัณฑิต, 23(1), 43-52.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: แอดิชั่นเพรส โปรดักส์.
- ณัฐวุฒิ ทองแกมแก้ว. (7 ม.ค. 2567). การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ด้านการบริหารจัดการที่ดีและความยั่งยืนของทรัพยากร. (นายวิฑูร สิมะประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ทวีศักดิ์ มานะกุล. (2555). สถาบันการเงินชุมชนกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน. วารสารการเงินการคลัง, 24(72), 95-101.
- เทิดเกียรติภณช์ แสงมณีจिरันนเดชา. (2563). ความเสมอภาคของกลุ่มหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและการรับรองบุตร: โอกาสและความท้าทายของสังคมไทย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 14(1), 62-72.

- นพพร จันทรนำชู และคณะ. (2561). รูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์วิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 11(2), 3217-3232.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 94 ก หน้า 8 (1 ตุลาคม 2546).
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). สถิติและวิธีการวิจัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- มนูญ ศิริธรรม. (22 ม.ค. 2567). การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน. (นายวิฑูร สิมะประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ระพีพรรณ คำหอม. (2542). การประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิระพงศ์ จันทรสนาม และคณะ. (2560). การพัฒนาระบบสารสนเทศทางการเงินสำหรับสถาบันการเงินชุมชนในประเทศไทย. วารสารสารสนเทศศาสตร์, 35(4), 74-91.
- สถาบันการเงินชุมชนบ้านห้วยเงาะ. (2564). ขั้นตอนการสมัครเป็นสมาชิก กทบ. และ สกช. ปัตตานี: สถาบันการเงินชุมชนบ้านห้วยเงาะ.
- สมพร ต้นธิวุฒ. (12 ม.ค. 2567). การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์. (นายวิฑูร สิมะประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ส่วนราชการจังหวัดปัตตานี. (2561). บรรยายสรุปจังหวัดปัตตานี 2561. เรียกใช้เมื่อ 14 ธันวาคม 2565 จาก <http://www.pattani.go.th>
- โสภณ บุญพรหม. (15 ม.ค. 2567). การจัดสวัสดิการของสถาบันการเงินชุมชนในการเสริมสร้างความคุ้มครองทางสังคมของจังหวัดปัตตานี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม. (นายวิฑูร สิมะประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- อุดมพร ชื่นไพบูลย์. (2561). การคุ้มครองทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.